

Spørgsmål til Christoffer Badse¹

- Hvorfor interesserer du dig for menneskeret? Er det på grund af nogle spændende teoretiske problemstillinger? Er det af humanitære grunde? Eller måske en kombination?

Menneskerettighederne bygger på menneskelig erfaring og er efter min mening et af de væsentligste instrumenter for opbygningen af en fredelig verden og grundstenen i en stabil demokratisk udvikling efter retssikkerhedsmæssige principper og princippet om mindretalsbeskyttelse. Kataloget af menneskerettighederne, som jo er vedtaget af staterne selv, er de grundlæggende spilleregler som man bør kigge på, når man i sin iver efter at imødegå presserende problemer, måske kommer til at handle overilet, det være sig når samfundet f.eks. skal forholde sig til terrortruslen.

I et velfungerende demokrati som det danske er udfordringerne særligt store, idet de menneskeretlige problemstillinger er ganske komplicerede. Vi er nogle gange ude i detaljen, men det er jo som bekendt dér djævelen befinder sig. Det giver faglig udfordring at se avisens nyheder, den politiske debat og lovforslag gennem en juridisk-menneskeretlig prisme, hvor man på den ene side kan have forståelse for politikeres bekymringer og på den anden siden må analysere den internationale retstilstand og de overvejelser der ligger bag de internationale forpligtelser på et givent område.

- Er det også din opfattelse at menneskerettigheder ikke er det mest prestigefyldte og populære på studiet og senere blandt jurister generelt?

Menneskerettigheder er efterhånden noget, der har indflydelse på en lang række områder. Nogle jurister mener at den menneskeretlige regulering går for langt. Dette er man efter min mening velkommen til at diskutere og forholde sig kritisk til. Men ignorere udviklingen kan man ikke og hvad der i begyndelsen af 1990'erne blev betragtet som et nichefag har i dag en ganske væsentlig indflydelse, se bare den øgede fokus der er kommet på grundlæggende rettigheder inden for EU-retten. Her tænker jeg især på vedtagelsen af de to ligebehandlingsdirektiver og EU-Charteret om Grundlæggende Rettigheder.

Mit indtryk er, at det faktisk er ganske prestigefyldt og populært at arbejde med menneskerettigheder, og det er da noget alle har en mening om. I de seneste år har de fleste virksomheder, herunder advokatkontorer, da også blevet mere beviste om deres værdimæssige profilering og opmærksomme på at medarbejderne finder det særdeles vigtigt at de kan stå ind for de værdier som virksomheden repræsenterer. Dermed mener jeg at ønsket om et meningsfyldt arbejde og om at gøre en forskel i stigende grad vil betyde mere end hvad man får i lønningsposen.

- Har du/I (instuttet) nogle mærkesager inden for menneskeretten?

Fagforeningsdommen, hvor Danmark tidligere i år blev dømt for at krænke retten til at stå uden for en fagforening, viste med al tydelighed at menneskerettigheder spiller en stor rolle i opbygningen af samfund som det danske. Her var man i Danmark ganske positiv over for indgriben i interne danske forhold på arbejdsmarkedet, til trods for at forslaget ikke før havde kunnet samle det fornødne flertal i folketinget.

¹ Spørgsmålene blev stillet i forbindelse med research til en artikel i Djøf-bladet i 2006.

Anderledes ser det ud på udlændingeområdet og integrationsområdet, hvor man i mere kategoriske vendinger afviser internationale bekymringer og anbefalinger. Institutet arbejder dog også i bredere forstand med ligebehandlingsstrategier, klagebehandling på baggrund af etnisk diskrimination og mangfoldighed i arbejdslivet, som alle understøtter en langsigtet positiv integrationsproces.

På instituttet har jeg endvidere arbejdet med børns rettigheder, hvor vi har udarbejdet rapporter til FN om forholdene for børn i Danmark, Rapporter om diskrimination, samt om Økonomiske, Sociale og Kulturelle forhold i relation til de forpligtelser som Danmark har undertegnet og ratificeret og dermed forpligtet til at efterleve.

- Hvordan står det til for menneskerettighederne i Danmark?

I instituttets årlige statusrapport samler vi op på situationen og forsøger at skabe et overblik over udviklingen, de internationale anbefalinger og domme, samt instituttets høringssvar og regeringens initiativer. Man kan normalt ikke give et ”bestået” eller ”ikke-bestået”, men derimod pege på potentielle problemer og muligheder for at forbedre situationen, således at Danmark i højere grad efterlever konventionernes bogstav og ånd. I den senere tid har problematikken dog fokuseret på udlændingeområdet og anti-terror tiltag.

- Hvad med ude i Europa og resten af verden?

Muhammed-krisen illustrerede med al tydelighed at Danmark er del af globaliseringen, at man også udefra er opmærksom på forholdene her i landet. Tegningerne medførte også en øget fokus på samspillet mellem mindretal, religiøse dogmer og ytringsfrihed, hvilket i foråret satte gang i en omfangsrig folkelig debat om grundlæggende rettigheder. Det har været spændende at følge sagen og de internationale reaktioner på tæt hold, især da spørgsmålet om ytringsfrihed har spillet en central rolle under min studietid.

Institutet arbejder med menneskeretlige projekter og kapacitetsopbygning i en lang række lande, hvor den menneskeretlige situation er langt værre end i Danmark og Europa. Jeg har selv haft mulighed for undervise i Nepal og Grønland, samt ved ophold i Belfast at bidrage til overvejelserne om etableringen af en Sandheds- og Forsoningskommission efter konflikten i Nordirland. Yderligere har jeg som del af den officielle danske delegation i Geneve ved den nu nedlagte Menneskerettighedskommission set den danske indsats med forhandlinger til fremme af menneskerettigheder i FN-systemet. Oftest går rejserne dog til europæiske lande og handler om tilrettelæggelsen af nye projekter eller diskussion og præsentation af rapporter.

- Har du kunne gøre brug af dine erfaringer fra Tribunalet i dit nuværende job, og i så fald på hvilken måde?

Oplevelsen på Tribunalet og arbejdet med Srebrenica-massakren, hvor et folkedrab fandt sted for øjnene af et handlingslammet Europa var i høj grad med til at bekræfte vigtigheden af et internationalt samfund med et stærkt mandat til i fremtiden at forhindre tragedier som denne. Tragedien viste desværre også at eftergivenhedspolitik mange steder i verden bliver betragtet som et svaghestegn, hvor regimer og enkeltindivider tror at de så har frit spil til at udnytte situationen. Det er mit håb at Krigsforbrydertribunalet, Den Internationale Straffedomstol og det internationale straffeansvar vil få disse opportuniteter til at tænke sig om en ekstra gang. Min oplevelser i Haag mener jeg har styrket min principielle tro på de grundlæggende værdier og det internationale

samfund, samt at overgreb og menneskerettighedskrænkelser ikke er så langt væk som vi måske går og tror.

- Menneskerettighedskonventionerne er ofte beskrevet med meget bredde formuleringer, der kan tolkes på mange forskellige måder. Hvilke problemer ser du i dette?

-

Menneskerettighederne er underlagt en dynamisk fortolkning og er et levende instrument, hvor udviklingen skal tages i betragtning, når problematikker skal vurderes. Derfor er retspraksis særlig vigtig for at definere indholdet af statens forpligtelser.

Menneskerettighederne lægger endvidere i høj grad op til det man kalder ”den konstruktive dialog”, hvor man fra det internationale samfund ønsker at bevare og udvikle dialogen om en fælles forståelse for de grundlæggende værdier som staterne har vedkendt sig, men samtidig udtrykker sin kritik over for den pågældende stat, hvis der er grund til dette.

Det er velkendt at man ikke altid når til enighed, og at staten også i mange tilfælde har et vist råderum til at indrette samfundet efter lokale forhold. Men ved hjælp af dialogen får man alligevel staten til at genoverveje eller forsvare sine handlinger, selvom ændringer ikke altid bliver gennemført med det samme. Ved at problemerne i første omgang bliver rapporteret og dokumenteret fra officiel side, såvel som fra NGO’er og fra institutioner som Institut for Menneskerettigheder, skaber man en ”gennemsigtighed” og opmærksomhed om lokale forhold, som man så må tage op på nationalt, såvel som på internationalt plan.

- En stor del af menneskerettighedskonventionerne er ikke understøttet af et krav eller en form for mekanisme, der påtvinger de lande der har underskrevet dem til at overholde dem. hvilke problemer ser du i dette forhold .. og ser du nogen måde hvorpå man kan sikre sig at et givent land overholder de menneskerettighedskonventioner de har underskrevet?

Som det også er fremgået af den hjemlige debat er det bestemt ikke ligegyldigt, hvordan det internationale samfund ser på forholdene, selvom de fleste udtalelser eller afgørelser ikke er juridisk bindende i snæver forstand. Regeringer gør sig store anstrengelser for at forsvare landets politik og de fleste vedkender sig også problemer med overholdelsen af menneskeretlige standarder. I dag eksisterer der ikke, i lighed med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, en global FN menneskerettighedsdomstol der kan afsige juridisk bindende afgørelse i individuelle sager. En sådan institution ville efter min mening i højere grad, på globalt plan, realiserer den praktiske implementering af menneskerettighederne. Det er dog ganske tvivlsomt om et sådant initiativ kan finde opbakning som tingene ser ud i dag.